

Václav Horčíčka: *Lichtenštejnové v Československu*, Praha: Agentura Pankrác, 2013

Autor se ve své práci věnuje tématu, které v české a evropské historiografii dosud nebylo komplexním způsobem zpracováno. Teprve v posledních dvou letech zaplňují bílá místa československo-lichtenštejnských vztahů badatelé spolupracující s Česko—lichtenštejnskou komisí historiků. Zajímavé dílčí studie publikoval v rámci aktivit komise také Horčíčka a vítám proto, že nyní představil ucelené dílo syntetičtější povahy.

Horčíčka se v předložené monografii sice věnuje přednostně vývoji po roce 1918, oceňuji však, že čtenáři poskytl také základní přehled dějin rodu Lichtenštejnů v předcházejícím období. Zvláště přínosná je část věnovaná specifickému postavení dynastie v Rakousko-Uhersku. Rozpadem monarchie na konci první světové války tento privilegovaný vztah, v podstatě skončil. Lichtenštejnové si sice zachovali statut suverénních panovníků, autor však prokázal, že i přesto proběhla na rodových statcích poměrně radikální pozemková reforma. Horčíčka na základě velmi pečlivého studia materiálů uložených v domácích a zahraničních archivech detailně sleduje jednání o jejím průběhu. Dokládá, že sice existoval zájem různých státních orgánů na normalizaci vztahů s Lichtenštejnem, silnější však byla snaha o provedení pozemkové reformy. Důvodem byly mj. protilightenštejnské nálady části československé veřejnosti.

Zásadní význam pak má druhá část monografie, kterou autor věnoval období druhé světové války. Předložil přitom vyvážený pohled na působení Lichtenštejnů v našich zemích a jejich roli v této dramatické kapitole našich dějin. Na jedné straně zdůrazňuje nebezpečí anšlusu Lichtenštejnska Německem v letech 1938-39, přibližuje problémy při správě rodového majetku v Českých zemích ve vztahu okupantům a neopomenul ani vstřícný přístup rodiny k českým zaměstnancům. Na straně druhé ale Horčíčka poukázal na snahu dynastie zpochybnit během okupace výsledku československé první pozemkové reformy apod. Uvedené období tak reflektuje v celé jeho složitosti, vyhnul se zjednodušujícím či jednostranným interpretacím.

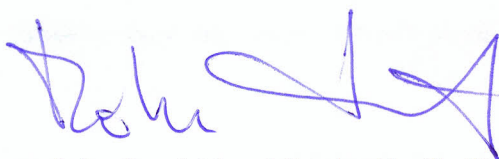
Velmi přínosná je také třetí část, ve které se Horčíčka zabýval okolnostmi konfiskace rodového majetku po druhé světové válce. Vyzdvihl, že československé úřady majetek zabavily s odvoláním na údajnou německou národnost panovníka a dalších členů rodu. V podstatě tedy neargumentovaly činností knížete Františka Josefa II. za války (s výjimkou uvalení národní správy). Autor prokázal, že si legalitou konfiskace nebyly jisty ani ve věci zainteresované československé

orgány. Problémem byla zejména skutečnost, že kníže byl občanem (hlavou) neutrálního státu. Horčíčka konfiskaci dále zařadil do širších souvislostí poválečných opatření proti sudetským Němcům a podtrhl skutečnost, že lichtenštejnští občané jimi byli na rozdíl od Švýcarů či tzv. Starorakušanů mimořádně tvrdě postiženi. Důvodem byl podle jeho názor rozsah dotčeného majetku a určitá předpojatost vůči tzv. pobělohorské šlechtě, mezi kterou byli Lichtenštejnové po válce řazeni.

V poslední části se pak autor věnoval pokusům Lichtenštejnů dosáhnout po roce 1948 restituce či odškodnění a to nejen ve vztahu k Československu, ale i ke Spolkové republice Německo. Shrnul přitom právní a politickou argumentaci zúčastněných tří států. Osvěžující je kapitola věnovaná roku 1968 a pomoci uprchlíkům z Československa, která byla poskytována na území knížectví.

Horčíčkova monografie je výsledkem velmi pečlivého úsilí, založena je zejména na studiu dosud nevydaných pramenů. Její podstatná část pak otevírá dosud skryté kapitoly našich a střeoevropských dějin, ve kterých hrál rod Lichtenštejnů po staletí velmi významnou roli. Vzhledem k výše uvedenému ji jednoznačně **doporučuji k vydání**.

V Praze, dne 22.11. 2013

prof. PaedDr. et Mgr. Miroslav Vaněk, Ph. D.